Rezumat

Teza de doctorat intitulată **„Infracțiunile de serviciu”** își propune să demonstreze, într-o manieră critică și riguros științifică, că această categorie de infracțiuni ocupă un loc axial în arhitectura dreptului penal român, deoarece reprezintă punctul de intersecție dintre autoritatea statului, legalitatea exercitării funcției publice, protecția patrimoniului public și privat, precum și garantarea efectivă a drepturilor și intereselor legitime ale persoanei. În configurația actuală a Codului penal, materia este reglementată în Titlul V privind infracțiunile de corupție și de serviciu, Capitolul II consacrând, între altele, delapidarea, purtarea abuzivă, abuzul în serviciu, neglijența în serviciu, uzurparea funcției și dispozițiile de extindere a răspunderii ori de agravare, ceea ce confirmă opțiunea legiuitorului român de a trata atingerile aduse bunei funcționări a autorității publice nu ca simple abateri disciplinare de intensitate sporită, ci ca forme grave de deviere de la exigențele legalității și loialității funcției.

Lucrarea pleacă de la premisa că infracțiunile de serviciu nu pot fi înțelese adecvat printr-o lectură exclusiv literală a normelor de incriminare, întrucât ele reflectă o tensiune structurală între necesitatea reprimării conduitei funcționarului care deturnează exercițiul atribuțiilor sale și obligația statului de a respecta exigențele de claritate, previzibilitate și proporționalitate ale legii penale. În acest sens, teza relevă că nucleul dogmatic al materiei îl constituie raportul dintre îndatorirea de serviciu, noțiunea de funcționar public în accepțiunea dreptului penal, forma de vinovăție, urmarea imediată și standardul de ilicit care justifică intervenția represivă a statului. Dintre toate aceste incriminări, abuzul în serviciu rămâne epicentrul controversei doctrinare și jurisprudențiale, întrucât textul art. 297 Cod penal a fost supus unei veritabile reconstrucții constituționale prin jurisprudența Curții Constituționale, care a statuat că sintagma referitoare la îndeplinirea „în mod defectuos” a actului trebuie înțeleasă în sensul încălcării legii, iar nu al simplei nerespectări a unor reguli de oportunitate, eficiență administrativă sau bune practici.

Din această perspectivă, cercetarea susține, cu fermitate, că adevărata miză a analizei nu constă în sporirea retorică a represiunii penale, ci în delimitarea severă dintre ilegalitate penală, ilegalitate administrativă și simplă incompetență managerială. O teză doctorală autentic valoroasă nu poate transforma dreptul penal într-un instrument de cosmetizare morală a administrației și nici într-un substitut al răspunderii disciplinare sau civile. Dimpotrivă, ea trebuie să arate că numai încălcarea unei îndatoriri de serviciu stabilite prin lege, săvârșită în

cadrul exercitării atribuțiilor, cu forma de vinovăție cerută de norma de incriminare și producând urmarea prevăzută de lege, poate justifica stigmatul penal. Tocmai aici rezidă exigența supremă a demonstrației: dreptul penal trebuie să rămână ultimă ratio, nu un refugiu comod pentru slăbiciunile administrației publice și nici o armă flexibilă, expusă arbitrariului interpretativ.

Pe fond, teza evidențiază că infracțiunile de serviciu protejează un obiect juridic complex, în cadrul căruia buna desfășurare a activității entităților publice sau a celor ce exercită un serviciu de interes public se află într-o relație indisolubilă cu încrederea cetățeanului în autoritatea statului. Delapidarea sancționează trădarea încrederii instituționale de către cel care administrează sau gestionează bunuri, purtarea abuzivă reprimă manifestarea violentă ori degradantă a autorității, abuzul în serviciu incriminează instrumentalizarea funcției împotriva finalității sale legale, neglijența în serviciu acoperă forma culpabilă a încălcării îndatoririlor, iar uzurparea funcției sancționează exercitarea frauduloasă a prerogativelor puterii publice. Privite sistemic, aceste fapte nu reprezintă episoade disparate, ci diferite fețe ale aceleiași patologii instituționale: ruptura dintre puterea conferită de stat și obligația juridică de a o exercita numai în limitele legii și în interesul ordinii publice.

Contribuția critică a lucrării constă și în demontarea unei confuzii persistente în practica judiciară și în discursul public, anume aceea dintre rezultatul administrativ nefast și ilicitul penal. Nu orice decizie proastă, inoportună sau păguboasă constituie, eo ipso, infracțiune de serviciu. A susține contrariul ar însemna convertirea răspunderii penale într-o formă de control generalizat al administrației, incompatibilă cu principiul legalității incriminării și cu exigențele statului de drept. Prin urmare, teza afirmă că dreptul penal nu poate sancționa simpla ineficiență, lipsa de viziune ori eroarea birocratică decât în măsura strictă în care aceste conduite se subsumează, fără echivoc, tipicității legale. Această observație este cu atât mai importantă cu cât materia a fost marcată, în ultimele decenii, de o expansiune interpretativă ce a creat riscul ca infracțiunea de serviciu să devină o noțiune-umbrelă, aptă să înghită domenii care, într-un sistem sănătos, ar trebui rezolvate prin drept administrativ, disciplinar sau civil.

Teza propune o analiză critică, deopotrivă dogmatică și practică, a infracțiunilor de serviciu din dreptul penal al România, plecând de la tensiunea structurală dintre exigența protecției autorității și credibilității funcției publice și obligația constituțională de claritate, previzibilitate și non-arbitrar în incriminare.

Axul de noutate este dublu: (i) o analiză sistematică a „izvorului obligației de serviciu” ca element de tipicitate, reconfigurat decisiv prin jurisprudența Curtea Constituțională a României și prin intervenția legislativă din 2023 asupra abuzului și neglijenței în serviciu; (ii) o metodă de delimitare robustă între răspunderea penală și răspunderile administrativ-disciplinare, calibrată pe criterii de gravitate, prejudiciu, vătămare și risc social, cu recomandări tehnice de aplicare pentru instanțe și administrație. Rezumatul îmbină cadrul normativ (Cod penal și legi conexe), jurisprudența supremă (ÎCCJ, CCR) și doctrina română recentă, formulând propuneri de reformă menite să reducă litigiozitatea interpretativă și să stabilizeze practica judiciară.

ABSTRACT

The thesis focuses on a unitary analysis of offences committed in the performance of official duties under the Criminal Code, from a normative, jurisprudential and criminal-policy perspective. I have identified the need for these offences to be interpreted strictly, in accordance with the principle of legality in criminalisation and with constitutional requirements, without the unjustified extension of criminal liability to mere administrative breaches.

The central point of the research is the analysis of the relationship between the criminal provision establishing the offence and the extra-criminal legal provision that lays down the official duty. The thesis starts from the premise that criminal liability may be incurred only where the public official breaches a duty provided by law, in accordance with the case law of the Constitutional Court, in particular Decision no. 405/2016, which redefined the content of the notion of "defective performance" within the offence of abuse of office.

The thesis examines the influence of the case law of the Constitutional Court and of the High Court of Cassation and Justice on the field of offences committed in the performance of official duties, analysing decisions concerning the typicality of the act, the notion of public official in the criminal-law sense, aggravated forms of the offences and their effects on judicial practice. The decisions analysed include, among others, Constitutional Court Decision no. 405/2016, Constitutional Court Decision no. 458/2017, High Court of Cassation and Justice Decision no. 18/2017 and High Court of Cassation and Justice Decision no. 1/2015.

An important component of the research is the delimitation of offences committed in the performance of official duties from other forms of legal liability. The thesis argues that criminal law should not be transformed into an instrument for correcting every administrative illegality, and that a clear separation is necessary between criminal liability, disciplinary liability, administrative liability and civil liability.

At the same time, the thesis analyses the difficulties generated by the notions of damage, infringement of rights and legitimate interests, as well as by the definition of the active subject of offences committed in the performance of official duties.

The thesis identifies several aspects that are insufficiently developed in the specialised literature, including the absence of a general theory of the official duty with criminal-law relevance, the insufficient analysis of the relationship between the criminal provision and the extra-criminal legal provision, the lack of clear criteria for distinguishing criminal unlawfulness from administrative unlawfulness, and the need to clarify the autonomous notion of public official in the criminal-law sense.

Following the research, I consider that these aspects justify the need for a unitary conceptual reconstruction of the entire field.

The purpose of the research is to develop a unitary theory of offences committed in the performance of official duties, by clarifying the normative foundation, the limits of typicality, the criteria for distinguishing between the various forms of unlawfulness, and the effects produced by constitutional case law on criminal law.

The objectives are aimed at rigorously defining the notion of official duty, establishing the legal status of the active subject, analysing the legal structure of the main criminal offences and critically evaluating criminal policy in this field.

The research methodology is complex, employing the criminal-law method, the normative method, the historical method, doctrinal analysis, case-law analysis, the comparative method, logical and systematic analysis, teleological interpretation, critical analysis, criminal-policy analysis, the interdisciplinary method, terminological analysis and causal analysis, all integrated into a final synthesis intended to build a unitary conception of offences committed in the performance of official duties.

The structure of the thesis includes an analysis of the legal content of offences committed in the performance of official duties, a study of the legal object, the subjects, and the objective and subjective elements, the relationship between offences committed in the performance of official duties and other offences, as well as a comparative-law analysis, while the research concludes with a series of de lege ferenda proposals.

In the conclusions and recommendations formulated as de lege ferenda proposals, I considered the redefinition of the conditions for the existence of abuse of office by introducing the requirement of significant damage or serious infringement, the explicit differentiation between simple abuse and the form aimed at obtaining an undue benefit, the clarification of the relationship between the public official in the criminal-law sense and the public official in the administrative-law sense, the legislative definition of the notions of damage and infringement, the establishment of a special ground for reducing liability for the public official who reports the offence and repairs the damage, the adaptation of official duties to the use of digital systems, the introduction of mandatory professional training programmes in criminal matters for public officials, and the specialisation of judicial authorities in the field of complex offences committed in the performance of official duties.